

А. В. Хомутенко,
д. е. н., доцент, професор кафедри фінансів,
Одеський національний економічний університет, м. Одеса
ORCID ID: 0000-0002-7176-9613
В. П. Хомутенко,
к. е. н., професор, судовий експерт, м. Одеса
ORCID ID: 0000-0002-7204-7209

DOI: 10.32702/2306-6806.2021.6.4

ІНСТИТУЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ГРОМАДСЬКОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

A. Khomutenko,
Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Finance, Odessa National Economic University, Odessa
V. Khomutenko,
PhD in Economics, Professor, Judicial Expert

INSTITUTIONAL FEATURES THE FINANCIAL CONTROL OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN UKRAINE

У статті обґрунтовано роль громадянського суспільства в формуванні правової держави. Визначено інститути громадянського суспільства, які здійснюють громадський фінансовий контроль. Проаналізовано динаміку кількості громадських організацій за період з 2012 по 2020 роки. Встановлено відсутність в Україні нормативно-правового акту, який регулював би сутність та підходи до проведення громадського фінансового контролю. Досліджено напрями діяльності та результативні показники громадських організацій "Наші гроші", "Центр протидії корупції", "Трансперенсі Інтернешнл Україна", "Інститут соціально-економічної трансформації". Зауважується, що окремі дані для своїх досліджень ці організації отримують з інформаційних систем і порталів, зокрема: Dozorro, SPENDING. Наведено відомості, які викладаються на офіційних веб-сайтах зазначеними громадськими організаціями. Доведено, що окремі громадські організації, серед яких Інститут Євро-Атлантичного співробітництва, в своїх дослідженнях спираються на зарубіжний досвід розподілу та перерозподілу суспільних фінансових ресурсів. Грунтуючись на аналітичних матеріалах Фонду "Демократичні ініціативи" ім. Ілька Кучеріва аргументовано суспільно важливу роль незалежних аналітичних центрів. Розкрито основні напрями діяльності в частині публічних фінансів Міжнародного центру перспективних досліджень й Інституту економічних досліджень та політичних консультацій. Визначено вітчизняні ЗМІ (Газета KYIV POST, електронні видання "Економічна правда" та "Слідство.інфо"), які беруть участь у здійсненні громадського фінансового контролю. Охарактеризовано зв'язок суб'єктів громадського фінансового контролю з суб'єктами державного фінансового контролю (Держаудитслужба, Рахункова палата, Національне агентство з питань запобігання корупції). Запропоновано пріоритетні напрями вдосконалення громадського фінансового контролю в Україні: законодавче врегулювання сутності, суб'єктів та підходів до проведення громадського фінансового контролю; формування єдиного веб-сайту, на якому було б розміщено інформацію про суб'єкти громадського фінансового контролю, їх проекти та результати діяльності; налагодження співпраці громадських організацій і незалежних аналітичних центрів з органами державної та місцевої влади, а також закладами вищої освіти.

The article substantiates the role of civil society in the formation of the rule of law. Civil society institutions that exercise public financial control have been identified. The dynamics of the number of non-governmental organizations for the period from 2012 to 2020 is analyzed. The absence of a normative legal act in Ukraine that would regulate the essence and approaches to public financial control has been established. Areas of activity and performance indicators of non-governmental organizations "Our Money", "Center for Combating Corruption",

"Transparency International Ukraine", "Institute of Socio-Economic Transformation" were studied. It is noted that some data for their research organizations receive from information systems and portals, in particular: Dozorro, SPENDING. The information published on the official websites of the mentioned non-governmental organizations is given. It is proved that some non-governmental organizations, including the Institute for Euro-Atlantic Cooperation, rely on foreign experience in the distribution and redistribution of public financial resources. Based on the analytical materials of the Democratic Initiatives Foundation Ilka Kucheriva the socially important role of independent think tanks is argued. The main directions of activity in the part of public finances of the International Center for Policy Studies and the Institute for Economic Research and Policy Consulting are revealed. Domestic mass media (KYIV POST newspaper, electronic publications Ekonomichna Pravda and Slidstvo.info) have been identified as participating in public financial control. The connection of the subjects of non-governmental financial control with the subjects of state financial control (State Audit Service of Ukraine, Accounting Chamber, National Agency for Prevention of Corruption) is described. The priority directions of improvement of public financial control in Ukraine are offered: legislative regulation of essence, subjects and approaches to carrying out public financial control; creation of a single website, which would contain information about the subjects of public financial control, their projects and results of activities; establishing cooperation between public organizations and independent think tanks with state and local authorities, as well as with higher education institutions.

Ключові слова: фінансовий контроль, громадські організації, незалежні аналітичні центри, державні закупівлі, бюджетні кошти.

Key words: financial control, non-governmental organizations, independent think tanks, public procurement, budget funds.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Видатки державного бюджету України за статтею "відшкодування шкоди, завданої громадянину не законними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду, відшкодування громадянину вартості конфіскованого та безхазяйного майна стягнутого в дохід держави, відшкодування шкоди, завданої фізичній чи юридичній особі незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, їх посадових і службових осіб" у 2019 р. становили 50 млн грн. З одного боку, це свідчить про порушення прав і свобод громадян, а з іншого — про те, що Україна є правовою державою, у якій офіційно визнаються помилки, зроблені представниками держави. У формуванні правової держави на теренах нашої країни важливу роль відіграло громадянське суспільство, яке в свою чергу є невід'ємною ознакою такої держави.

Громадянське суспільство, зокрема, представлене такими суспільними інститутами як громадські організації, незалежні аналітичні центри, незалежні засоби масової інформації. Усі ці інститути можуть здійснювати контроль за процесами формування, розподілу і використання публічних фондів грошових коштів, тобто фінансовий контроль, з метою попередження та усунення фінансових правопорушень і неефективних управлінських рішень.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Громадянське суспільство було предметом досліджень зарубіжних і вітчизняних політологів, соціологів, юристів, економістів. Останні розглядають роль неурядових організацій в економіці, фінанси громадянського суспільства та фінансове забезпечення його інститутів (Дмитренко О.А., Лапінська Г. (Lapinska Halina), Ткачук І.Я.). Увага окремих науковців також приділяється фінансовому менеджменту в неурядових організаціях (Ферман Ісмаель (Ferman Ismael)) та громадському фінансовому контролю (Пухкал О.Г., Наконечна Г.). Попри свою злободенність, теоретичну й практичну значущість проблеми фінансового контролю громадянського суспільства до цього часу не отримали того рівня розробки, якої вони заслуговують.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження інституційних особливостей громадського фінансового контролю в Україні, яке дозволить розробити напрями його вдосконалення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Останніми роками динамічно збільшується кількість інститутів громадянського суспільства. Так, за останні дев'ять років у середньому по Україні кількість громадських організацій зростає на 24%, а в м. Київ — на 65% (табл. 1). Водночас, у 2015 р. порівняно з 2014 р. відбулося значне зменшення кількості громадських організацій — на 5507 одиниць. Як результат, у 2016 р. було прийнято Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016—2020 роки, у якій наголошено на відсутності ефективного громадського контролю за діяльністю органів державної влади та органів місцевого самоврядування [1]. Попри це, й досі не прийнято нормативно-правовий акт, який урегулював би організацію та порядок проведення громадського контролю взагалі та фінансового зокрема.

Відмітимо, що на офіційному веб-сайті Верховної Ради України розміщено декілька законопроектів про громадський контроль. Серед останніх проєкт від 13.05.2015 р., в якому визначено основних суб'єктів громадського контролю, їх права та обов'язки, види заходів громадського контролю й порядок їх проведення [3]. Однак у результаті "концептуальної неприйнятності" зазначеного проєкту, його було відхилено.

Наведені в таблиці 1 дані свідчать про зростання останніми роками громадської активності в Україні, що позитивно вплинуло на розвиток громадського контролю, результати якого знаходять відображення в публікаціях, розміщених у засобах масової інформації, та на відповідних веб-сайтах. Одними з найбільш відомих є громадські організації (далі — ГО) "Наші гроші" та "Центр протидії корупції", які на регулярній основі оприлюднюють матеріали, присвячені законності та ефективності використання коштів бюджетів різних рівнів, а також державного й комунального майна. Про результативність контролю таких організацій свідчать

Таблиця 1. Динаміка кількості громадських організацій

Найменування	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Україна	74500	77286	75828	70321	75988	80461	84608	88882	92470
Вінницька обл.	1955	2052	2191	2038	2232	2400	2564	2689	2807
Волинська обл.	1493	1560	1652	1526	1652	1738	1829	1935	2016
Дніпропетровська обл.	4483	4606	4812	4307	4748	4987	5266	5447	5634
Донецька обл.	5510	5662	5716	5359	5552	5748	5934	6047	6221
Житомирська обл.	1652	1701	1824	1973	2139	2259	2417	2555	2589
Закарпатська обл.	2135	2215	2319	2051	2173	2266	2365	2466	2553
Запорізька обл.	2684	2794	2942	2709	2917	3074	3091	3201	3335
Івано-Франківська обл.	2025	2094	2193	2262	2447	2578	2688	2890	3009
Київська обл.	4223	4372	4597	4522	4828	5079	5330	5567	5785
Кіровоградська обл.	1568	1631	1684	1438	1535	1616	1714	1779	1843
Луганська обл.	3012	3099	3133	2862	2915	3001	3055	3164	3244
Львівська обл.	4688	4912	5224	4825	5351	5714	6074	6449	6728
Миколаївська обл.	2131	2185	2266	2318	2411	2477	2479	2587	2650
Одеська обл.	4609	4765	4997	4370	4719	5048	5293	5607	5864
Полтавська обл.	2298	2373	2469	2238	2383	2530	2693	2685	2763
Рівненська обл.	1513	1565	1642	1698	1805	1890	1998	2107	2202
Сумська обл.	1768	1830	1913	1787	1932	1992	2090	2191	2254
Тернопільська обл.	1386	1429	1508	1369	1482	1604	1709	1796	1915
Харківська обл.	3773	3862	3957	3293	3499	3754	3960	4189	4389
Херсонська обл.	1712	1750	1825	1669	1763	1835	1919	1988	2038
Хмельницька обл.	1711	1759	1816	1882	2024	2045	2108	2166	2239
Черкаська обл.	1873	1874	1971	1925	2059	2136	2235	2336	2429
Чернівецька обл.	1242	1300	1387	1254	1370	1443	1477	1549	1602
Чернігівська обл.	1315	1356	1431	1465	1583	1651	1721	1812	1869
м. Київ	8794	9370	10359	9181	10469	11596	12599	13680	14492

Джерело: складено авторами за даними [2].

окремі заявлені ними показники. Наприклад, ГО "Центр протидії корупції" заявляє, що 4,88 млрд грн державних коштів завдяки її роботі вдалося зберегти [4]. Водночас невідомо за який період організація наводить ці цифри.

ГО "Центр протидії корупції" моніторить закупівлі товарів, робіт, послуг за державний коштів і не лише оприлюднює виявлені порушення, а й у правовому порядку домагається їх усунення та притягнення до відповідальності уповноважених осіб. На офіційному веб-сайті організація в зрозумілому для пересічного громадянина форматі лаконічно й чітко наводить процедуру доведення будь-якої справи до логічного завершення: розірвання укладених договорів, проведення перевірок Антимонопольним комітетом України та органами Державної аудиторської служби України (далі — Держаудитслужба) тощо. Станні за результатами проведених перевірок й притягають до відповідальності суб'єктів господарювання та їх уповноважених осіб. Однак розмір адміністративних штрафів за порушення законодавчо встановленої процедури не сумірний з розміром ймовірних матеріальних збитків, нанесених державі та шкоди, що може бути заподіяна населенню, яке отримує суспільні блага і послуги.

Грунтовні дослідження зловживань у сфері державних фінансів проводить ГО "Наші гроші" [5]. На офіційному веб-сайті ГО оприлюднює не лише всі деталі проведеного контролю, а й назви розпорядників і отримувачів бюджетних коштів та прізвища осіб, що брали участь у розподілі й використанні бюджетних коштів. У своїх дослідженнях організація спирається на відомості, розміщені в спеціально створених інформаційних системах і порталах. Наприклад, відомості про закупівельників, постачальників та окремі тендери викладаються на порталі Dozorro [6]. Водночас на порталі визначено членів Dozorro-спільноти — громадські організації, що контролюють державні закупівлі на окремих територіях та/або певних розпорядників бюджетних коштів. За кожною громадською організацією наведено кількість відпрацьованих відгуків і виявлених порушень, а також суму закупівель, що знаходиться під її контролем.

Ще одним громадським контролером у сфері державних закупівель є Трансперенсі Інтернешнл Україна

(Transparency International Ukraine). Організацією розроблено "мапу, яка дозволяє дізнатися все про закупівлі для боротьби з COVID-19" у розрізі регіонів, продавців, покупців, років/місяців, класифікатора CPV [7]. Цікавою також є розробка "Що купує твоя школа?", яка дозволяє батькам відслідковувати витрати шкіл, у яких навчаються їхні діти [8]. Тобто будь-який громадянин може проводити фінансовий контроль на рівні окремих суб'єктів господарювання. Тут у нагоді всім зацікавленим особам може стати інформаційно-телекомунікаційна система "SPENDING", яка дозволяє отримати інформацію "про використання публічних коштів за розпорядниками та одержувачами коштів державного і місцевих бюджетів, суб'єктами господарювання державної і комунальної власності, фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування" [9].

На "розбудову суспільства з відкритим доступом та досягненню сталого економічного розвитку країни" спрямована діяльність ГО "Інститут соціально-економічної трансформації" [10]. ГО оприлюднює змістовні аналітичні доповіді, присвячені не лише проблематиці розподілу й використання публічних фінансових ресурсів, а й недолікам формування відповідних фондів грошових коштів. Серед таких матеріалів — доповідь "Порівняльний аналіз фіскального ефекту від застосування інструментів ухилення/уникнення оподаткування в Україні: нові виклики", у якій автори не лише змістовно оцінюють усі чинники впливу на надходження митних платежів до бюджету, а й надають рекомендації за кожним із проаналізованих напрямків [11]. Аналогічні дослідження проводять Громадська дослідницька організація "Інститут Євро-Атлантичного співробітництва". Її діяльність націлена на "євроатлантичну інтеграцію України, її демократичний розвиток шляхом здійснення ґрунтовних досліджень та просвітницьких заходів, спрямованих на досягнення сталого демократичного розвитку українського суспільства" [12]. Інститут надає загальні рекомендації, в тому числі й в частині фінансового контролю, спираючись на світовий досвід. Наприклад, Інститут Євро-Атлантичного співробітництва в публікації "Все під контролем: як наглядати за сектором безпеки й оборони у світі" визначено напрямки інституційного вдосконалення контро-

лю сектору безпеки та оборони з урахуванням досвіду країн Європейського Союзу та країн-членів НАТО [13].

Важливу роль у здійсненні громадського фінансового контролю відіграють незалежні аналітичні центри (неурядові аналітичні центри). В Україні є низка таких центрів: Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД), Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова, Інститут економічних досліджень та політичних консультацій тощо. Останній спеціалізується на економічному аналізі та розробці рекомендацій, розвитку громадянського суспільства в Україні". Серед аналітичних доповідей Інституту економічних досліджень та політичних консультацій — "Державна підтримка активності в період пандемії КОВІД-19: регіональний вимір", у якій проаналізовано українську економіку напередодні пандемії, визначено виклики та наслідки пандемії, досліджено стан фінансової підтримки населення і бізнесу. За результатами такого аналізу сформовано рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності управлінських дій в умовах КОВІД-19 [14]. Під час проведення цього дослідження науковцями було використано матеріали іншого незалежного центру — МЦПД.

МЦПД надає пропозиції щодо "міжсекторальних реформ та інноваційних розробках у сфері державного управління та політичної конкуренції" [15]. У 2018 р. центром було підготовлено посібник "Контроль за використанням державних фінансів на місцевому рівні в Україні", що містить три розділи: форми і види контролю державного управління фінансами, проблеми контролю за державними фінансами в Україні, а також основні напрями та підходи до громадського контролю [16].

Про суспільно важливу роль незалежних аналітичних центрів відмічається в дослідженні, проведеному Фондом "Демократичні ініціативи" ім. Ілька Кучеріва [17]. Згідно з проведеними дослідженнями, представники державної та місцевої влади активно використовують матеріали незалежних аналітичних центрів, більшість з яких працює над проблемами децентралізації влади, стану суспільства, боротьби з корупцією. Серед основних рекомендацій, наданих Фондом, у напрямі вдосконалення роботи аналітичних центрів, визначено: 1) проведення державою тендерів як для державних дослідницьких структур, так і для незалежних аналітичних центрів; 2) створення веб-сайту, на якому була б розміщена інформація щодо проектів і розробок аналітичних центрів; 3) налагодження співпраці з бізнесом, навчальними закладами та суспільством загалом.

На "зниження рівня шахрайств, своєчасного викриття та попередження економічних злочинів" спрямована співпраця ТОВ "YouControl" та Держаудитслужби. Товариство на своєму офіційному веб-сайті розміщує інформацію, яка дозволяє "ідентифікувати пов'язаних із публічними органами осіб, бізнес-групи пов'язаних компаній, виявляти токсичні зв'язки" [18]. Відомості ТОВ "YouControl" використовують у своїх дослідженнях журналісти, які також виступають суб'єктами громадського фінансового контролю. Так, на сайті "Економічна правда" (ГО "Українська правда") нерідко публікуються журналістські розслідування, присвячені зловживанням державними та місцевими фінансовими ресурсами. Наприклад, у статті "Політичні мільйони. Представники яких партій заробили на господарстві в містах" розкрито зв'язок політичних партій та їх представників із підприємствами, що отримують бюджетні кошти [19]. На веб-сайті "Української правди" нерідко розміщуються й публікації щодо процесів приватизації державного та комунального майна, в результаті яких наповнюються бюджети різних рівнів. Тобто, ГО виступає активним суб'єктом громадського фінансового контролю в Україні.

Незалежні засоби масової інформації нарівні з громадськими організаціями виступають суб'єктами гро-

маського фінансового контролю. До них належать Газета КІІV POST, яка разом з Некомерційною організацією "Фонд розвитку ЗМІ" та Агентство журналістських розслідувань "Слідство.інфо" є партнерами Центру дослідження корупції та організаційної злочинності (Organised Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP)). OCCRP проводить транскордонні розслідування, спрямовані на виявлення організованої злочинності та корупції в окремих країнах [20]. Результати досліджень OCCRP щодо вітчизняних можновладців з метою ознайомлення громадянського суспільства України друкує на свої сторінках Газета КІІV POST [21]. Ці дані, як відомо, можуть бути підставою для проведення перевірок суб'єктів державного фінансового контролю таких як: Рахункова палата, Держаудитслужба, Національне агентство з питань запобігання корупції.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи зазначимо, що громадський фінансовий контроль, який є ознакою сучасної цивілізації, сприяє суспільно-політичного консенсусу та, як наслідок, створенню міцної основи для побудови демократичної держави. У демократичній суспільно-політичній системі як в цілісному соціумі роль громадського фінансового контролю зростає. Особливого значення такий контроль набуває в сфері публічних фінансів, який здійснюється інститутами громадянського суспільства, такими як: громадські організації, незалежні аналітичні центри, незалежні засоби масової інформації. В Україні, як показало проведене дослідження, таких інститутів достатньо багато. Значна їх частина спеціалізується на оцінюванні законності та ефективності використання коштів бюджетів різних рівнів (ГО "Наші гроші", ГО "Центр протидії корупції", Трансперенсі Інтернешнл Україна тощо). Окремі громадські організації та ЗМІ досліджують процеси формування державних централізованих фондів грошових коштів за рахунком податкових надходжень, доходів від приватизації, орендної плати (ГО "Інститут соціально-економічної трансформації", ГО "Українська правда").

До перспективних напрямів реформування сфери громадського фінансового контролю варто віднести: 1) законодавче врегулювання сутності, суб'єктів та підходів до проведення громадського фінансового контролю; 2) формування єдиного веб-сайту, на якому було б розміщено інформацію про суб'єкти громадського фінансового контролю, їх проекти та результати діяльності; 3) налагодження співпраці громадських організацій і незалежних аналітичних центрів з органами державної та місцевої влади, а також із закладами вищої освіти.

Література:

1. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні: Указ Президента України від 26.02.2016 р. № 68/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/68/2016#n25>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm
3. Про громадський контроль: Проект Закону України від 13.05.2015 р. № 2737-1. URL: <https://ips.liga-zakon.net/document/JH2411AA?an=133>
4. Офіційний веб-сайт Громадської організації "Центр протидії корупції". URL: <https://ukr.aw/>
5. Офіційний веб-сайт Громадської організації "Наші гроші". URL: <https://nashigroshi.org>
6. Члени DOZORRO-СПІЛЬНОТИ. URL: <https://dozorro.org/community/ngo>
7. Закупівлі Prozorro COVID-19. URL: <https://covid.dozorro.org/>
8. Що купує твоя школа? URL: <https://nus.org.ua/what-your-school-buys/>

9. Портал Spending. Пошук за розпорядниками. URL: <https://confluence.spending.gov.ua/pages/viewpage.action?pageId=65544>

10. Офіційний веб-сайт Громадської організації "Інститут соціально-економічної трансформації". URL: <https://iset-ua.org/ua/>

11. Дубровський В., Черкашин В., Гетман О. Порівняльний аналіз фіскального ефекту від застосування інструментів ухилення/уникнення оподаткування в Україні: нові виклики. Інститут соціально-економічної трансформації та Центр соціально-економічних досліджень CASE-Ukraine. Київ, 2019. URL: <http://iset-ua.org/images/Porivnyalniy-analiz-shem-Podatky-final333.pdf>

12. Офіційний веб-сайт Інститута Євро-Атлантичного Співробітництва. URL: <http://www.ieac.org.ua/about/history>

13. Все під контролем: як наглядають за сектором безпеки й оборони у світі. ІЕАС, 2020. URL: <http://www.ieac.org.ua/news/item/100-vse-pid-kontrolem-iak-nahliadaiut-za-sektorom-bezpeky-i-oborony-u-sviti#>

14. Бураковський І., Юхименко С., Коссе І., Кравчук В. Державна підтримка активності в період пандемії КОВІД-19: регіональний вимір: аналітична доповідь. ГО "Інститут економічних досліджень та політичних консультацій". 2021. URL: http://www.ier.com.ua/files/publications/Special_research/2021/covid19_report_final1.pdf

15. Офіційний веб-сайт Міжнародного центру перспективних досліджень. URL: <http://icps.com.ua/promtspd/>

16. Контроль за використанням державних фінансів на місцевому рівні в Україні: навчальний посібник. Міжнародний центр перспективних досліджень. 2018. URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/images/eu/t_kontrol_derj_fin_a5_ukr.pdf

17. Незалежні аналітичні центри України у процесі вироблення політики: перешкоди, перспективи та взаємні очікування у співпраці з органами державної влади. Фонд "Демократичні ініціативи" ім. Ілька Кучеріва. URL: https://dif.org.ua/uploads/pdf/1421935943_3402.pdf

18. YouControl та Держаудитслужба заpartnerилися. URL: <https://youcontrol.com.ua/news/youcontrol-ta-derzhaudivsluzhba-zapartnerilysia/>

19. Канєвський Г. Політичні мільйони. Представники яких партій заробили на господарстві в містах. Українська правда, 2016. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2016/10/26/609066/>

20. Офіційний веб-сайт Центру дослідження корупції та організаційної злочинності (Organised Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP)). URL: <https://www.occrp.org/ru/announcements>

21. Офіційний веб-сайт газети KYIV POST. URL: <https://www.kyivpost.com/ukraine-politics/occrp-poroshenko-secretly-controlled-offshore-firms-that-banked-at-austrias-raiffeisen.html>

References:

1. President of Ukraine (2016), Decree "On promoting the development of civil society in Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/68/2016#n25> (Accessed 12 May 2021).

2. State Statistics Service of Ukraine (2020), "Dynamics of the number of public organizations", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 12 May 2021).

3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), Draft Law of Ukraine "On Public Control", available at: <https://ips.ligazakon.net/document/JH2411AA?an=133> (Accessed 12 May 2021).

4. NGO "Center for Combating Corruption" (2021), available at: <https://ukr.aw/> (Accessed 12 May 2021).

5. NGO "Our money" (2021), available at: <https://nashigroshi.org> (Accessed 12 May 2021).

6. Members of the DOZORRO-COMMUNITY (2021), available at: <https://dozorro.org/community/ngo> (Accessed 12 May 2021).

7. Prozorro (2021), "Procurement COVID-19", available at: <https://covid.dozorro.org/> (Accessed 12 May 2021).

8. NUS (2021), "What does your school buy?", available at: <https://nus.org.ua/what-your-school-buys/> (Accessed 12 May 2021).

9. Portal Spending (2021), "Search for managers", available at: <https://confluence.spending.gov.ua/pages/viewpage.action?pageId=65544> (Accessed 12 May 2021).

10. NGO "Institute of Social and Economic Transformation" (2021), available at: <https://iset-ua.org/ua/> (Accessed 12 May 2021).

11. Dubrovskiy, V. Cherkashyn, V. and Hetman, O. (2019), Porivnyalniy analiz fiskal'noho efektu vid zastosuvannya instrumentiv ukhlyennia/unykennia opodatkuvannia v Ukraini: novi vyklyky [Comparative analysis of the fiscal effect of tax evasion/avoidance instruments in Ukraine: new challenges], Instytut sotsial'no-ekonomichnoi transformatsii ta Tsentri sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen' CASE-Ukraine, available at: <http://iset-ua.org/images/Porivnyalniy-analiz-shem-Podatky-final333.pdf> (Accessed 12 May 2021).

12. The Institute for Euro-Atlantic Cooperation (2021), available at: <http://www.ieac.org.ua/about/history> (Accessed 12 May 2021).

13. The Institute for Euro-Atlantic Cooperation (2020), "Everything is under control: how the security and defense sector in the world is monitored", available at: <http://www.ieac.org.ua/news/item/100-vse-pid-kontrolem-iak-nahliadaiut-za-sektorom-bezpeky-i-oborony-u-sviti#> (Accessed 12 May 2021).

14. Burakovskiy, I. Yukhymenko, S. Kosse, I. and Kravchuk, V. (2021), "State support for activity during the COVID-19 pandemic: a regional dimension", NGO "Institute for Economic Research and Policy Consulting", available at: http://www.ier.com.ua/files/publications/Special_research/2021/covid19_report_final1.pdf (Accessed 12 May 2021).

15. The International Center for Policy Studies (2021), available at: <http://icps.com.ua/pro-mtspd/> (Accessed 12 May 2021).

16. ICPS (2018), Kontrol' za vykorystanniam derzhavnykh finansiv na mistsevomu rivni v Ukraini [Control over the use of public finances at the local level in Ukraine], Mizhnarodnyj tsentr perspektyvnykh doslidzhen', available at: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/images/eu/t_kontrol_derj_fin_a5_ukr.pdf (Accessed 12 May 2021).

17. Ilko Kucheriv Democratic Initiatives Foundation (2021), "Independent think tanks of Ukraine in the policy-making process: obstacles, prospects and mutual expectations in cooperation with public authorities", available at: https://dif.org.ua/uploads/pdf/1421935943_3402.pdf (Accessed 12 May 2021).

18. YouControl (2021), "YouControl and the State Audit Office of Ukraine have partnered", available at: <https://youcontrol.com.ua/news/youcontrol-ta-derzhaudivsluzhba-zapartnerilysia/> (Accessed 12 May 2021).

19. Kanievskiy, H. (2016), "Political millions. Representatives of which parties earned on the farm in the cities", Ukrains'ka pravda, available at: <https://www.epravda.com.ua/publications/2016/10/26/609066/> (Accessed 12 May 2021).

20. The Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP), available at: <https://www.occrp.org/ru/announcements> (Accessed 12 May 2021).

21. KYIV POST (2021), available at: <https://www.kyivpost.com/ukraine-politics/occrp-poroshenko-secretly-controlled-offshore-firms-that-banked-at-austrias-raiffeisen.html> (Accessed 12 May 2021).

Стаття надійшла до редакції 31.05.2021 р.